

писание наизустъ. Сжщото ние знаемъ за чешкитѣ таборити. Това доказва, че изкуството да се чете и пише било твърде разпространено между тѣхъ.

Освенъ библейски книги тѣ имали и много други. Козма казва, че тѣхното учение се образувало отъ различни неправилно размѣсени стихотворения. Това били твърде стари съчинения, които се разпространили заедно съ богомилското учение по цѣла Европа. Тѣхното фантастично съдържание се харесвало на народа въ една епоха, когато всички улове били погълнати въ религиозни съзерцания. Много отъ тѣхъ се споменуватъ още въ първитѣ времена на християнството, въ актоветѣ на римския съборъ отъ 494 година. Само нѣкои били съставени отъ богомилитѣ; всички почти стари славянски апокрифи сж преведени отъ гръцки. Самъ попъ Богомилъ съставилъ единъ сборникъ отъ апокрифи: за кръстното дърво, какъ Христосъ оралъ съ плугъ, какъ императоръ Пробъ нарекълъ Христа свой другаръ и т. н. Къмъ другитѣ богомилски съчинения се отнасятъ: видението на Исаия, въпроситѣ на св. Иоана, ходенето на Богородица въ ада и т. н.; за тѣхъ ще говоримъ по-подробно въ прегледа на българската кнжнина¹⁶. Основа на богомилското богословие било мнението, че сжществуватъ две начала — добро и зло. Мощта и древността на доброто и злото божество били еднакви. Доброто божество е съвършено, тройствено сжщество, отъ което не е произлѣзло нищо несъвършено и временно; то е творецъ на небесния, невидимъ и съвършенъ свѣтъ. Злото божество, споредъ християнската терминология наричано още сатана или дяволъ, е създало всичко видимо и материално, т. е. вселената съ всичко живо и безжизнено. И тъй свѣтътъ, споредъ възгледа на богомилитѣ, билъ творение на дявола. Земята, като негово творение, споредъ тѣхното мнение, била предназначена за гибель.

По таквъ начинъ сжществували два свѣта: невидимъ, населенъ отъ хора съ свърхестествено тѣло, и видимъ, тѣлесенъ — свѣтъ божий и свѣтъ на сатаната. Противоположността между тѣло и духъ, между време и вѣчностъ се проявява много рѣзко. Дветѣ начала сж съединени само въ душата на човѣка: тя е падналъ отъ небето и затворенъ въ тѣлото ангелъ, който следъ смъртта на човѣка ще се завърне тамъ, отдето е дошелъ.

Гръцкитѣ богомили разказвали, че сатаната, като сътворилъ свое небе и своя земя, създалъ Адама отъ прѣстъ, но не умѣлъ да го оживи. Тогава той изпратилъ вестители да молятъ Бога, да му вдѣхне своя духъ и че човѣкътъ ще служи на двамата. Поради своята доброта Богъ изпълнилъ желанието на сатаната и човѣкътъ получилъ животъ. Ева била създадена по сжщия начинъ. Отъ сатаната тя родила Каина и Каломена, но съ това сатаната се лишилъ отъ своята творческа мощъ и отъ тогава той си останалъ само владѣтель на свѣта. Отъ Адама се родилъ Авелъ. Каинъ убилъ Авела и отъ тогава почнали да се извършватъ убийства.

Подобни разкази за произхода на свѣта, за еднаквата мощъ на доброто и злото сжщества се срѣщатъ сжщо тъй въ разни славянски басни, които дължатъ своя произходъ на богомилитѣ.

Виновникъ за грѣхопадането на човѣка билъ сатаната; човѣкъ, споредъ учението на богомилитѣ, нѣма свободна воля. Човѣчеството било подвластно на сатаната още презъ време на Стария заветъ: сжщиятъ той го подложилъ на потопъ, разпрѣсналъ хората отъ Вавилонъ и билъ виновникъ за гибелта на Содомъ. Затова именно богомилитѣ отхвърляли, както Мойсея, така и пророцитѣ.

Спасителтъ само нагледъ приелъ човѣшко тѣло — защото всичко веществено нали е творение на дявола — и само нагледъ умрѣлъ на кръста. Когато възкрѣсналъ отъ мъртвитѣ, той посрамилъ сатаната и го оковалъ съ тежки вериги. Като се завърналъ на небето, той оставилъ своето тѣло